

Polisen

MISSIV

1 (1)

Datum

2018-11-26

Diariennr (åberopas)

A598.518/2018

Saknr

400

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Polismyndigheten överlämnar härmed bifogad promemoria med förslag på åtgärder för att bryta utvecklingen när det gäller allmän ordning och säkerhet framför allt med koppling till de utsatta områdena.

Anders Thornberg
Rikspolischef

Postadress

Polismyndigheten
Box 12256
102 26 Stockholm

Besöksadress

Polhemsgatan 30
Stockholm

Telefon

114 14

Webbplats

polisen.se

E-post

registrator.kanstli@polisen.se

Datum

2018-11-26

Diariennr (åberopas)

A598.518/2018

Saknr

400

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Förslag på åtgärder för att bryta utvecklingen när det gäller allmän ordning och säkerhet framför allt med koppling till utsatta områden

Inledning

I denna promemoria lämnar Polismyndigheten en sammanfattning av vad företrädare för myndighetens ledning redovisade vid möte med företrädare för Justitiedepartementet den 20 november 2018. Den innehåller förslag på åtgärder som Polismyndigheten bedömer behöver övervägas inom olika samhällssektorer för att bryta utvecklingen när det gäller allmän ordning och säkerhet, framför allt med koppling till de utsatta områdena. I skrivelsen redogörs också för behov av författningsändringar på polisens område.

Polismyndigheten har informerat de myndigheter som berörs av förslagen om innehållet i promemorian.

Bakgrund

Sverige är i grund och botten ett tryggt land att leva i. Det är Polismyndighetens uppfattning och det visar även årets Nationella trygghetsundersökning från Brottsförebyggande rådet. Utvecklingen när det gäller allmän ordning och säkerhet i de utsatta områdena är dock djupt oroväckande. T.ex. har en majoritet av de skjutningar som ägde rum i oktober på allmän plats i tätbebyggt område kopplingar till utsatta områden.

Konflikterna bottnar ofta i narkotikauppgörelser, rivalitet och hämndaktioner. Unga, lättkränkta män skapar stor otrygghet genom hot och våld. Bakom varje person som dödas eller grips och döms till fängelse finns ett tio/femtontal som vill ta dennes plats. Vid flera av skjutningarna har offer och gärningspersoner varit minderåriga. Det finns vidare risk för att tredje man kommer att drabbas i större utsträckning och att otryggheten ökar hos medborgarna, särskilt i de utsatta områdena.

Även polisen i sig utgör en måltavla vilket visar sig bl.a. genom att poliser angrips i sina bostäder, att polisbilar och polishus utsätts för attentat med syfte att hota, skrämma och påverka enskilda poliser och Polismyndigheten i det brottsbekämpande uppdraget. Det förekommer även att andra blåljusverksamheter utsätts för brottsliga angrepp, t.ex. i samband med utförande av tjänsteåtgärder.

Denna utveckling måste brytas.

Polismyndighetens kärnuppdrag är att förebygga och utreda brott samt att även i övrigt upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Polisen arbetar intensivt mot våldet och annan brottslighet. Antalet beslag av vapen och narkotika ökar, anstalter och häkten är nästan fulla och efter straffskärpningen för vapenbrott som infördes vid årsskiftet har antalet häktade för vapenbrott fyrdubblats.

Polisen gör alltså mycket redan i dag och arbetar intensivt med att bli mer offensiv men inser att även om fler grips, häktas och döms, så minskar inte den grova brottsligheten. Tillväxt och återväxt i de kriminella miljöerna är ett av de grundläggande problemen.

Det kan vidare konstateras att som läget är i dag går en mycket stor del av polisens tid och resurser åt till att utreda skjutvapenvåldet och annan grov brottslighet. Det innebär att polisen har svårt att hinna med att utreda annan brottslighet, som kan vara mycket kännbar för varje enskild individ som drabbas.

För att kunna bryta utvecklingen krävs åtgärder av flera olika samhällsaktörer.

Polismyndigheten har i tidigare dialog med Regeringskansliet redogjort för bedömningen att regeringen, övriga myndigheter och samhällsaktörer måste öka sina insatser för att bryta den negativa utvecklingen i synnerhet i de utsatta områdena. Det krävs kraftfulla åtgärder. Det behövs en kombination av åtgärder mot själva grundproblemen och ett aktivt förebyggande arbete. Högre krav måste ställas på såväl offentliga som privata aktörer.

Mot den angivna bakgrunden föreslår Polismyndigheten att bl.a. följande åtgärder övervägs.

Myndigheter, kommuner och landsting

Uppdrag till Kriminalvården

Kriminalvården kan ges i uppdrag att höja ambitionen i arbetet med att förhindra återfall i brott, t.ex. genom ökade insatser inför att brottsaktiva blir frigivna.

Det bör övervägas att ge Kriminalvården i uppdrag att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas avseende barn som begår brott. Kan Kriminalvården få ett ansvar på det området?

Uppdrag till Migrationsverket

Migrationsverket kan ges i uppdrag att tillsammans med andra berörda myndigheter analysera problemet med nyanlända som hamnar i kriminalitet och föreslå åtgärder för att förhindra en sådan utveckling.

Antalet förvarsplatser behöver utökas. Frågan bör prioriteras.

Uppdrag till Skatteverket

Skatteverket kan ges i uppdrag att föreslå åtgärder för att förhindra missbruk av folkbokföringen och försvåra användning av flera identiteter. Vidare kan det uppdras åt Skatteverket att tillsammans med Migrationsverket föreslå åtgärder för att förhindra missbruk av samordningsnummer.

Uppdrag till Tullverket

Tullverket bör ges resurstillskott för utökad införselkontroll i syfte att upptäcka illegal införsel av vapen och narkotika.

Tullverket bör intensifiera sitt arbete med bekämpning av internationella brottsnätverk, t.ex. genom ett utökat uppdrag avseende kontroll vid utförsel.

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet föreslås få i uppdrag att med utgångspunkt i Institutet för Framtidsstudiers rapport "Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige" utreda bakomliggande faktorer och komma med förslag till åtgärder på lång sikt, framför allt för att förhindra tillväxt och återväxt i de kriminella och extremistiska miljöerna.

Behov av åtgärder hos kommuner och landsting

Kommuner

En viktig del i kommunernas bidrag till det brottsförebyggande arbetet är åtgärder avseende barn som befinner sig i riskzonen för kriminalitet.

Socialtjänsten behöver därför bli bättre på att identifiera barn som är i riskzonen och deras familjer så att åtgärder kan sättas in i ett tidigt skede. När ett barn under 15 år begår brott bör det omedelbart föranleda konsekvenser. Antalet jourplatser för barn och ungdomar som snabbt behöver komma bort från en kriminell omgivning eller ett kriminellt beteende behöver utökas.

För att kunna bedriva ett effektivt arbete i dessa avseenden behöver socialtjänsten finnas tillgänglig dygnet runt.

Vad gäller barn och ungdomar är naturligtvis skolmiljön av avgörande betydelse. Det kan handla om nolltolerans mot skadegörelse och nedskräpning i

skolan, stöd vid läxläsning och andra aktiviteter efter skoltid. Även ökad kamerabevakning och tillträdeskontroll till skolor kan i vissa fall vara motiverat.

En utökad tillsynsverksamhet över krogar m.m. är en annan angelägen åtgärd som faller inom kommunernas ansvarsområde.

Landsting

Det är viktigt att barn- och ungdomspsykiatri har kapacitet att kunna hantera unga patienter med psykiska störningar. I dag är väntetiderna för långa. Forskning visar att många unga brottslingar har en psykiatrisk diagnos.

Den privata sektorn: Fastighetsägare/näringsidkare

I likhet med skolmiljön är boendemiljön viktig i detta sammanhang. Här har fastighetsägarna ett ansvar. Det kan handla om att se till att klotter och annan nedskräpning omedelbart åtgärdas och att skadad egendom byts ut. Trappuppgångar och garage kan behöva kameraövervakning. Det är också viktigt att fastighetsägarna har nödvändig kontroll över sina hyresgäster så att de som bor i en fastighet har rätt att göra det.

När det gäller närmiljön, t.ex. köpcentra, kan fastighetsägare och kommuner samarbeta i fråga om trygghetsvärdar.

Övriga förslag

Regeringen bör överväga att uppdra åt de myndigheter som ingår i Samverkansrådet att avsätta resurser för att arbeta med särskilda insatser i utsatta områden och mot organiserad brottslighet. Det ska alltså gälla även de myndigheter som i dag inte har ett formellt brottsbekämpande eller brottsförebyggande uppdrag.

Åtgärder behöver vidtas inom många områden för att strypa nyrekryteringen till brottslighet och mycket handlar om kommunerna och barn- och ungdomspsykiatri. En viktig komponent är också den slutna ungdomsvården. Regeringen bör därför låta utreda om den slutna ungdomsvården är anpassad till dagens behov och initiera en översyn om så bedöms nödvändigt.

Behov av författningsändringar

Utökade krav på teleoperatörer

För att förbättra polisens utredningsmöjligheter bör det ställas högre krav på teleoperatörerna. Det bör krävas att kontantkort registreras vid försäljning. Vidare bör man arbeta för att teleoperatörerna i stort ska spara fler uppgifter under längre tid, då deras material i många fall är centralt vid brottsutredningar.

Utökad möjlighet till kontroll av personer, fordon och lokaler

Det bör undersökas om poliser kan ges möjlighet att i större utsträckning genomföra husrannsakan i kända kriminella miljöer utan skälig misstanke om något konkret brott. Vidare bör det utredas om polisen ska kunna få upprätta förbuds- och visitationszoner där vissa personer kan förbjudas att vistas och där kroppsvsitation kan utföras utan skälig misstanke om brott. I Sveriges gränsnära zoner skulle motsvarande bestämmelser kunna medföra utökade möjligheter att stoppa fordon för kontroll (husrannsakan) utan skälig misstanke.

Kameraanvändning vid spaning

Poliser bör kunna ges möjlighet att spana på en viss person via kameraövervakning på distans, eftersom det i vissa områden inte är gångbart att på plats följa en misstänkt med en handhållen kamera. I de fall då poliser inte kan filma med handhållen kamera på plats kräver kamerlagstiftningen vidare att en övervakad plats måste skyltas upp, vilket naturligtvis tillintetgör polisens brottsutredande möjligheter.

Vapenlagstiftningen

Det bör klargöras om innehavet av vapendelar som ännu inte färdigställts till ett användningsbart vapen kan klassas som grovt vapenbrott. Det skulle medföra att fler osjälvständiga brottsformer kunde aktualiseras för vapendelarna än vad som är fallet om innehavet klassas som brott av normalgraden.

Biometriska uppgifter

Polisen bör ges förbättrade förutsättningar att samla in, lagra och använda biometriska uppgifter i form av bl.a. dna, foto och fingeravtryck för att säkerställa identitet på personer och komma vidare i brottsutredningar. När poliser bekämpar brott eller utför gränskontroll behöver identifiering också kunna ske på plats med hjälp av ny teknik, med tillgång till jämförelseuppgifter om t.ex. passinnehavare och innehavare av nationellt id-kort.

Påföljdssystemet

Polismyndigheten följer vidare lagstiftningsarbetet med nya ungdomspåföljder och eventuell slopad "ungdomsrabatt" för lagöverträdare i ålderskategorin 18 – 20 år, vilket myndigheten anser är ett steg i rätt riktning. I sammanhanget måste dock även beaktas att alltför höga trösklar mellan ännu yngre lagöverträdare och vuxna riskerar att skapa ett rationellt skäl för organiserad brottslighet att aktivt söka unga personer för att förmå dem att begå allvarliga brott. Frågan är mycket komplex. Polismyndigheten vill dock ändå framhålla att barn också måste skyddas från organiserad brottslighet genom att påföljdssystemet inte inbjuder till slutsatsen att allvarliga brott bör begås av unga personer.